

SYNTISEN
— TOIM. JAAKKO HEINIMÄKI —
VIRSIKIRJA

SYNTISEN
— TOIM. JAAKKO HEINIMÄKI —
VIRSIKIRJA

 Johnny Kniga

Copyright © Jaakko Heinimäki ja WSOY 2015

Nuotinnokset: Juha Töyrylä.

Graafinen suunnittelu: Maria Mitrunen.

Tämän kirjan nuottien osittainenkin jäljentäminen esim. kopioimalla
on tekijänoikeuslain nojalla kielletty.

Johnny Kniga Kustannus,
imprint of Werner Söderström Corporation,
PL 314, (Korkeavuorenkatu 37), 00101 Helsinki.

ISBN 978-951-0-40993-0

Painettu EU:ssa.

Sisällys

Aluksi 6

JUHLAT

Joulu 13

Pääsiäinen 26

Häät 28

Ristiäiset 49

Konfirmaatio 60

Hautajaiset 66

ELO IHMISEN

HUOLINEEN JA MURHEINEEN

Katumus 85

Kiitos ja ylistys 94

Rauha ja vapaus 99

Ahdistukset ja lohdutus 111

Aamu ja ilta 149

Hakemisto 155

Aluksi

Luterilaisuutta on joskus kutsuttu laulavaksi vallankumoukseksi. Kansankielisestä ja runomittaan muokatusta yhteislaulusta, virrestä, tuli yksi luterilaisen uudistusliikkeen tunnusmerkkejä. Laulaminen oli siihen asti ollut vain keskivertoa hurskaampien spesialistien, pappien ja munkkien, puuhaa – ja hekin lauloivat kielellä, jota Jumalan lisäksi vain harva ymmärsi, latinaksi. Yhteinen, ymmärrettävällä kielellä laulettu virsi teki kohteesta toimijan, yleisöstä seurakunnan, sivustakatsojasta osallisen.

Bruce Springsteenillä on tullut tavaksi aloittaa stadionkeikoilla kappale *Hungry Heart* laulamatta itse lainkaan. Sannottomasta sopimuksesta yleisö laulaa ensimmäiset säkeet kurossa: *Got a wife and kids in Baltimore, Jack...* Olen itsekin ollut sitä veisaamassa parillakin stadionilla, ja tiedän kokemuksesta mitä se on, kun yleisöstä tulee seurakunta, sivustakatsojasta osallinen.

Samuli Edelmannin, Sakari Kukon ja Jukka Perkon tapaisen muusikoiden virsilevyjen menestys osoittaa virren elinvoimaa. Virsikirja ei kuulukaan vain palvelutalon yöpöydän laatikkoon vaan virsi helisyttää sydämen kieliä myös

paljon yllättävämmissä asumuksissa. Silti samaan aikaan yhä useammat pyytävät, että heidän perheensä häissä, hautajaisissa tai ristiäisissä ei laulettaisi virsiä. Joskus toivotaan joitakin muita lauluja. Katri-Helenan *Mun sydämeni tänne jää* alkaa olla aika suosittu hautajaislaulu. Moni hääpari on sormuslupaukset lausuttuaan saanut kirkossa kuulla ystäväpiirin laulutaitoisimman kaverin esittämän *Ainutkertaisen*.

Iskelmät, varsinkin monet suomalaiset iskelmät, vetoavat usein samanlaisiin tunnetiloihin kuin virret. Unto Monosen *Satumaata* on ehdotettu virsikirjaan jo kauan, itse muistelen haitaria soittaneen teologin Martti Lindqvistin puhuneen sellaista jo 1980-luvun puolivälissä. Voi olla, että iskelmien virrenkaltaisuus johtuu siitä, että luterilaisuus on kyntänyt syvemmän uran suomalaiseen sielunpeltoon kuin luulemekkaan, mutta voi se johtua siitäkin, että inhimillinen perikokemus nyt vain on semmoinen, että meitä puhuttelevat erityisesti rakkaus, kuolema, eroon joutuminen ystävistä sekä kaukokaipuu jonnekin, missä kaikki olisi hyvin.

Vaikka virret ovat alun perin olleet juuri rahvaan musiikkia, ne näyttävät elitistyneen, loitonneen kansan syvien rivien veisuista eliittiuskovaisten alakulttuuriksi. Yksi luterilaisen reformaation perintökalu on hukattu, kun virsistä on tullut specialistien musiikkia. Ja tästä spesifioitumisesta on sitten seurannut se käsitys, että virsi ei koskettaisi minun elämäntodellisuuttani toisin kuin jokin muu laulu. Mutta ennen kaikkea tämä käsitys johtuu siitä yksinkertaisesta syystä, että virret eivät kosketa elämäntodellisuutta. Ne eivät voikaan

koskettaa, jos ne ovat kovin harvinaisia. Virsistä on tullut eksoottisia lintuja kun iskelmät ovat talitaisia ja varpusia. Vain harva laulu puhuttelee, jos sen kuulee tai laulaa vain kerran elämässään, olipa se sitten virsi tai iskelmä tai punk-biisi. Laulun puhuttelevuus syntyy toistosta ja siitä, että se on soinnut elämän erilaisissa vaiheissa.

Virren elitistyminen heijastaa sitä polarisaatiota, joka suomalaisessa kristillisyydessä on hitaasti tapahtunut viimeisten vuosisatojen aikana, mutta jonka taitekohta taitaa olla jo nähty: jako tapakristittyihin ja tosiuskovaisiin ei ole enää niin jyrkkä kuin vielä joitakin aikoja sitten. Enää ei *Kauneimpia joululauluja* laulamaan mennessään tarvitse pelätä papin haukkuvan siitä, että käy kirkossa vain jouluisin. Kyllä syntinenkin veisata saa. Tämä vaakunalause on peräisin Jaakko Löytyn laulusta, joka kuuluu körttiläisten laulukirjaan, *Siionin virsiin*.

Näyttää tosin siltä, että kansa on valtaamassa virret takaisin itselleen uskovaisten eliitiltä. Olen ollut muutaman kerran juontamassa SuomiAreenan virsi- ja viini-iltaa Porin täpötäydellä raatihuoneella ja nähnyt omin silmin, mitä tapahtuu, kun väki saa lasillisen viiniä ja virsikirjan, ja kun porukassa on taitava esilaulaja. Tilaisuus pitää jossakin vaiheessa lopettaa väkisin, koska elämme ajassa emmekä aika-
tauluttomassa ikuisuudessa.

Kirjailija Matti Mäkelä pohti joskus kolumnissaan virsien ja iskelmien yhtäläisyyttä ja kyseli, pitäisikö tehdä uusi ”virsikirja”, sellainen joka lauluvalikoimaltaan vastaisi suu-

remman joukon tunteiden kaipuuseen kuin erilliskulttuuriksi koettu kirkko. ”Pitäisi”, hän vastasi omaan kysymykseensä, ”koska kaikilla on pyhiä tunteita, meillä syntisäkeilläkin.”

Tässä olisi nyt yksi ehdotus syntisäkin virsikirjaksi.

Helsingin Arabiassa helmikuussa 2015

Jaakko Heinimäki

JUHLAT

Sydämeeni joulun teen

LYRICS: VEXI SALMI, MUSIC: KALERVO HALONEN

© Warner/Chappell Music Finland Oy

Printed by permission of Notfabriken Music Publishing AB/Faber Music Ltd.

Vanhan kristillisen ajatuksen mukaan Kristus syntyy uudestaan ja uudestaan. Hän ei siis syntynyt ainoastaan kerran Betlehemissä vaan myös jatkuvasti ihmisten sydämissä. Näin opettivat etenkin keskiajan saksalaiset kristilliset mystikot, ja heidän tekstejään luettiin ahkerasti Suomessakin vielä satoja vuosia myöhemmin. Tähän koulukuntaan kuuluvat sellaiset suomalaista sielunmaisemaa värittäneet kristillisen kirjallisuuden klassikot kuin Johannes Taulerin *Postilla* ja Tuomas Kempiläisen *Kristuksen seuraamisesta*. Niiden ajatukset ovat jättäneet syvän jäljen suomalaiseen kristillisyyteen.

Vexi Salmen sanoitus kelpaa kristillisen mystiikan peruskurssiksi. Jo laulun aloitus on kuin suoraan vanhoilta rukouksen opettajilta: sielun matka kohti Jumalaa alkaa hiljaisuudesta, yksinäisyydestä, mielen avautumisesta ja ikuisuuden kaipaamisesta.

Kertosäkeessä Vexi Salmi johdattaa joululaulun laulajat ytimeen: jouluyön hiljaisuudessa ihminen valmistaa sydämeensä seimen, johon Jeesus-lapsi voi syntyä. Sydämen joulussa ensimmäinen jouluyö Betlehemissä ja tämän päivän joulu suomalaisessa olohuoneessa tai jumppasalissa yhdistyvät yhdeksi ja samaksi jouluksi.

I Sydämeeni joulun teen

Gm/E Dm/A A7 Dm Gm Dm A7

1. On

Dm A7 Dm Gm

jou - lu - yö, sen hil - jai - suut - ta yk - sin kuun - te - len ja

Bb Gm6 A A/G Dm/F A7/E

sa - na - ton on sy - dä - me - ni kie - li. Vain

Dm A7 Dm Gm

täh - det öis - tä a - va - ruut - ta pu - kee lois - ta - en ja

Bb Asus A7 Dm Gm6 Dm

i - kui - suut - ta kai - paa a - voin mie - li. Näin

Gm/E A7 Dm Gm7 C7

sy - dä - mee - ni jou - lun teen, ja mie - leen hil - jai -

F Gm/E Dm/A A7 Dm

seen taas Jee - sus - lap - si syn - tyy uu - del - leen.

Dm Gm/E A7 Dm

Näin sy - dä - mee - ni jou - lun teen, ja

Gm7 C7 F Gm/E Dm/A A7

mie-leen hil - jai - seen taas Jee - sus-lap - si syn - tyy uu - del -

Dm Gm/E Dm/A A7

leen.

Dm Gm Dm A7

2. On

Dm *rit.*

leen.

2 x D. S. al Coda

2. On jouluyö ja lumihuntuun pukeutunut maa –
 kun yhtä puhdas itse olla voisin.
 Se ajatukset joulun tuntuun virittymään saa,
 kuin harras sävel sisälläni soisi.
 Näin sydämeeni joulun teen...

3. On jouluyö, sen syvä rauha leijuu sisimpään,
 kuin oisin osa suurta kaikkeutta.
 Vain kynttilät ja kultanauhat loistaa hämärään,
 vaan mieleni on täynnä kirkkautta.
 Näin sydämeeni joulun teen...

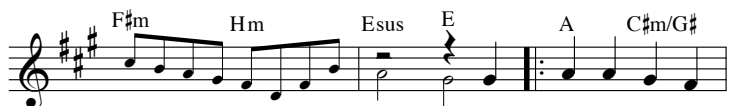
On jouluyö, nyt laulaa saa

SÄVEL JA SANAT ISMO ALANKO

Hassisen Koneen joululaulu vuodelta 1981 peilaa rauhan sanomaa ihmisen sotaisuuteen: *Kuusen kauniit kynttiläiset hiljaa lepattaa / Jeesus-lapsen kasvot luo kuulasta valoaan / ja tykit sylkee kuolemaa, jää tuoksu napalmin / kun joululapsen nimeen kaikuu käsky majurin.*

Ismo Alangon tekemässä laulussa kaikuu profeetallinen julistus valheen voittavasta totuudesta ja muovisen pyhyiden peittoavasta rakkaudesta. Laulu on omistettu ”Maijalle ja Annelille”. Heillä tekijä varmaankin tarkoitti Maija Dahlgrenia ja Anneli Tempakkaa, Alangon tekstejä tuolloin paheksuneita radiotoimittajia.

II On jouluyö, nyt laulaa saa

1. Hän meil-le an-toi

e-lä-män, si-tä ym-mär-tää ei voi.

Poi-kan-sa as-tui maa-il-maan ja tuo-mi-on pa-suu-nat

soi. Myös pa-ra-tii - sin an-toi, mut-ta

rum-mut ku-mi-si - vat. Kun Poi-ka tie - tä viit-

toi I - säm - me, Po-jan vain huo - ma - si -

E A A7/G F#m C#m/E

vat, hän-tä pal-voi - vat, tien u-noh-ti-vat. On

A C#m/G# G° F#m D Dmaj7

jou - lu-yö ja kun - ni - a Her-ran ja Äi - ti -

A D Dmaj7 A F#m

Maan. Jou - lu-yö ja kun - ni - a

D E A C#m/G#

ol-koon Va-pah-ta - jan. Jou - lu-yö ja

G° F#m D Dmaj7 A

kun - ni - a Her-ran ja Äi - ti - Maan.

D Dmaj7 A F#m D E

Jou - lu-yö ja kun - ni - a ol-koon Va-pah-ta -

1. A 2. A

jan. jan. *D. C. al Coda* jan.

2. Jouluyönä hiutaleet lumivalkoiset
hiljaa leijuu, tähdet loistaa, Herraa kiittelet.
Valhe valuu korvistas, ja pyhyys muovinen
sulaa liekkiin helvetin, ja rukous rasvainen
on valkoinen, se vie sydämen.

On jouluyö ja kunnia...

3. Kuusen kauniit kynttiläiset hiljaa lepattaa.
Jeesus-lapsen kasvot luo kuulasta valoan.
Ja tykit sylkee kuolemaa, jää tuoksu napalmin,
kun joulun lapsen nimeen kaikuu käsky majurin.
On jouluyö, ja nyt laulaa saa.

On jouluyö ja kunnia...

Maa on niin kaunis

TRAD., SANAT BERNHARD INGEMANN, SUOM. HILJA HAAHTI

Tämän kansanlaulun sävelmää on pidetty keskiaikaisena pyhiinvaeltajien lauluna. Siinä käsityksessä oli myös myös tanskalainen pappi Ferdinand Fenger, joka pyysi kirjailija Bernhard Severin Ingemannia kirjoittamaan kansanlauluun uudet sanat. Ingemannin kynästä on lähtöisin meidän tuntemamme laulu, joka kuvaa sukupolvesta toiseen jatkuvaa pyhiinvaellusta ”maailman kautta” kohti taivasta.

Sävelmä tunnetaan ensimmäisen kerran vuonna 1842 ilmestyneestä sleesiaisten kansanlaulujen kokoelmasta. Sitä varhaisempia esiintymiä laulusta ei tunneta, joten käsitys keskiaikaisesta pyhiinvaelluslaulusta ei perustu historialliseen tietoon.

Pyhiinvaellus on elämän vertauskuva. Elämän käsitäminen matkaksi näyttää olevan tyypillistä ihmiskunnan tarinaperinteelle yli kulttuurirajojen aina luolamiesten ilta- nuotioilta Hollywoodin käsikirjoituspajoihin asti.

Maa on niin kaunis kuuluu virsikirjassa jouluvirsiin joukkoon, vaikka se ei erityisen sesonkisidonnainen olekaan, mutta sen kolmas säkeistö vie laulajat Betlehemin kedolle, jossa ”enkelit ensin paimenille lauloi”. Tuo enkelilaulu kaikuu kirkkaana edelleen, ”sielusta sieluhun”, yksi toisensa perään ”unholaan” vaipuvasta sukupolvesta toiseen.

III Maa on niin kaunis

D A7 D Hm G A7 D
1. Maa on niin kau - nis, kir - kas Luo - jan tai - vas,
D G D A7/E D A
i - ha - na on sie - lu - jen toi - vi - o - tie.
D H7 Em A7 Dsus D
Maa - il - man kaut - ta kul - jem - me lau - lain, tai -
Hm G D/A A7 D
vas - ta koh - ti mat - ka vie.

2. Kiitävi aika, vierähtävät vuodet.

Miespolvet vaipuvat unholaan.

Kirkasna aina sielujen laulun

taivainen sointu säilyy vaan.

3. Enkelit ensin paimenille lauloi,

sielusta sieluhun kaiku soi.

Kunnia Herran, maassa nyt rauha,

kun Jeesus meille armon toi!

Heinillä härkien kaukalon

TRAD., SUOM. MARTTI KORPILAHTI

Ranskalainen 1600-luvun kansanlaulu *Entre le bœuf et l'âne gris* (Härän ja harmaan aasin välissä). Suomenkielisen tekstin on kirjoittanut myös *Sylvian joululaulun* suomentanut Matti Korpilahti. Teksti julkaistiin Korpilahden vuonna 1926 toimittamassa laulukirjassa *Varpunen*.

Korpilahden suomennos noudattelee muuten tarkasti alkuperäistä ranskankielistä tekstiä, mutta hän on lisännyt siihen yhden säkeistön: sen jossa ollaan pitkäperjantaina Golgatalla ja jouluna äitinsä helmassa nukkunut viaton lapsi on nyt ”ristillä rinnalla ryövärin”.

Teologisesti ja dramaturgisesti tämä lisäys on tyylikäs, se tuo joulun kiiltokuvamaisuuteen traagisen särön, josta pääsee kajastamaan pääsiäisen aurinko. Se suurin rakkaus, jota enkelparven tie vie katsomaan, paljastuu suurimpana juuri Golgatalla.

Tampereen Aaltotiellä sijaitsee Juice Leskisen pitkäaikaisin Tampereen koti. Talon omistaa Juicen nimeämä Asunto Oy Enkelparven tie.

Kyllä syntinenkin veisata saa.

44 laulua saatesanoineen elämän eri tilanteisiin.

★
*Johnny
Kirja*

ISBN 978-951-0-40993-0

kl 78.31

Siksi laulan.

9 789510 409930

#kirja

WWW.KIRJA.FI